

**VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA,
MARIBOR**

DIPLOMSKO DELO

**UVAJANJE PROJEKTA POMOČ DRUŽINI NA DOMU
NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO LENART**

Kandidatka: Jožica Planer

Študenta študija ob delu

Številka indeksa: 11190260023

Program: Ekonomist

Mentor: Zlatko Mihaljčič, univ. dipl. soc.

Maribor, november 2010

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Jožica Planer, z vpisno številko indeksa 11190260023, sem avtorica diplomske naloge z naslovom Uvajanje projekta pomoč na domu na Centru za socialno delo Lenart, ki sem jo napisala pod mentorstvom gospoda Zlatka Mihaljčiča.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena diplomska naloga izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli, kot moje lastne – kaznivo po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah, Ur. l. RS, št. 16/2007; v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom VSŠ Academia skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32. a čl. ZASP dovoljujem VSŠ Academia dajanje avtorskega dela na voljo javnosti – z objavo diplomske naloge na elektronskem mediju – e-portalu šole.

Maribor,

Podpis: Jožica Planer

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so mi pomagali pri nastajanju moje diplomske naloge, še posebej mentorju g. Mihaljčiču za vodenje in usmerjanje. Prav tako bi se rada zahvalila direktorici ge. Gruden, ki mi je omogočila šolanje in sodelavkama ge. Vohl in ge. Levanič za pomoč.

Zahvaljujem se tudi profesorici slovenskega jezika ge. Polanec za lektoriranje moje diplomske naloge.

POVZETEK

V današnjem hitrem tempu življenja se razvite države sveta srečujejo z mnogimi problemi, med drugim tudi s hitrim naraščanjem starejše populacije in vse večjim upadanjem mlajše. To velja tudi za Slovenijo in prav zaradi vseh teh sprememb bo morala tudi naša država poskrbeti za razvoj varstva starejših, čeprav lahko rečemo, da so se tudi na tem področju zgodile mnoge spremembe, tudi pozitivne.

Stari ljudje se soočajo z mnogimi težavami, predvsem z zdravstvenimi in starostno onemoglostjo, zato velikokrat potrebujejo tujo pomoč. Danes obstajajo različne oblike pomoči, ki starostnikom omogočajo lažje in kakovostnejše življenje.

Ena izmed takšnih oblik pomoči je tudi Pomoč družini na domu, ki jo bom predstavila v svoji diplomski nalogi. Naloga prikazuje storitev Pomoč na domu, ki jo izvaja Center za socialno delo Lenart, dejavnike in pogoje za pridobitev te storitve, ki staremu človeku omogoča, da za dalj časa odloži svoj odhod v dom za stare oziroma, da se mu celo povsem izogne.

Diplomsko delo je razdeljeno na teoretični del, kjer so prikazana spoznanja o starosti in staranju oziroma o tem, kako starost opredeljujemo in pomen bivalnega okolja za starega človeka.

V drugem delu sem predstavila rezultate raziskave, ki je bila narejena s pomočjo anketnega vprašalnika med starostniki vključenimi v Pomoč na domu, njihovo zadovoljstvo s pomočjo in želje ter pričakovanja glede storitve.

Ključne besede: starost, starostnik, kakovostna starost, pomoč na domu, dom za stare.

SUMMARY

Developed countries are nowadays, because of the rapid way of living, facing a lot of problems, among others fast increasing of older and decreasing of younger population. This is also true for Slovenia and due to these changes arrangements have to be made in the field of social welfare for elderly people, although there has been a great deal of changes, also positive.

Elderly people are facing a lot of difficulties, particularly with health problems and weakness brought by aging. Today there is a variety of assistance which enables elderly people to live better and to improve the quality of their life.

In my diploma thesis I will present Assistance at home performed by Center za socialno delo Lenart, factors and conditions set out for acquiring this kind of service. Welfare service Assistance at home allow elderly people to for longer time postpone their leaving to the home for aged or even to avoid going there.

Diploma thesis is divided into theoretical part presenting comprehension about age and aging and defining the meaning of living environment for elderly people. The second part presents the results of the survey. The survey was conducted through questionnaires among elderly people using the Assistance at home, expressing their satisfaction with help, wishes and expectations.

Key words: age, elderly people, high-quality aging, assistance at home, home for the aged.

KAZALO

1	UVOD.....	9
1.1	Opredelitev obravnavane zadeve.....	9
1.2	Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela	9
1.3	Predpostavke in omejitve	9
1.4	Predvidene metode raziskovanja	10
2	PPIPRAVA PROJEKTA POMOČ NA DOMU NA CSD LENART	11
3	TERMINSKI PLAN PROJEKTA	14
3.1	Faza 1.....	14
3.2	Faza 2.....	15
3.3	Faza 3.....	15
3.4	Faza 4.....	16
3.5	Faza 5.....	16
3.6	Faza 6.....	16
4	FINANČNI NAČRT	17
5	STARANJE, STAROST	19
6	STARANJE PREBIVALSTVA	22
7	PRIPRAVA ČLOVEKA NA KAKOVOSTNO STAROST	23
8	POMEN BIVALNEGA OKOLJA V STAROSTI	25
9	DRUŽBENA SKRB ZA STROSTNIKA.....	26
9.1	Bivanje v domačem okolju.....	26
9.2	Bivanje v instituciji.....	27
10	CENTER ZA SOCIALNO DELO LENART	30
10.1	Predstavitev	30
11	DEJAVNOST CSD LENART PO PODROČJIH:	32
11.1	Socialno varstvene storitve.....	32
11.2	Varstvo otrok in družine	32
11.3	Posebno varstvo otrok in mladoletnikov	32
11.4	Varstvo odraslih.....	32
11.5	Denarno socialna pomoč	33
11.6	Zavarovanje za starševsko varstvo	33
11.7	Družinski prejemki	33
11.8	Oprostitve pri plačilu storitev	33

11.9 Državne štipendije	33
12 POMOČ NA DOMU	34
12.1 Cilji storitve Pomoč na domu na CSD Lenart	34
12.2 Upravičenci do socialne oskrbe	35
12.3 Sodelujoči delavci CSD	36
12.4 Neposredni izvajalci storitve Pomoči na domu	36
12.5 Obseg storitve Pomoči na domu	37
13 RAZISKAVA	38
13.1 Vrsta raziskave	38
13.2 Zbiranje podatkov	38
13.3 Obdelava in analiza podatkov	38
13.4 Rezultati in razprava	38
14 UČINKI PROJEKTA	50
15 PREVERJANJE HIPOTEZ	51
15.1 Hipoteza 1	51
15.2 Hipoteza 2	51
15.3 Hipoteza 3	51
16 ZAKLJUČEK	52
17 LITERATURA IN VIRI	55
18 PRILOGA	56

KAZALO TABEL

Tabela 1: Povprečno število uporabnikov na leto, število uporabnikov na dan 31. 12. in število oskrbovalk na leto	12
Tabela 2: Faze projekta	14
Tabela 3: Viri informacij o storitvi	39
Tabela 4: S kom uporabniki živijo	40
Tabela 5: Vrsta pomoči na domu	41
Tabela 6: Čas prejemanja pomoči	42
Tabela 7: Kolikokrat na teden prejmete pomoč na domu	43
Tabela 8: Čas trajanje storitve na dan	44
Tabela 9: Zadovoljstvo uporabnikov z delom in odnosom socialnih oskrbovank	45
Tabela 10: Cena za uro pomoči na domu	46
Tabela 11: Vzroki za odločitev za uporabo storitve pomoči na domu	47
Tabela 12: Razmišljanje o odhodu v dom za stare	48
Tabela 13: Želje in pričakovanja glede pomoči na domu	49

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Viri informacij o storitvi	39
Graf 2: S kom uporabniki živijo	40
Graf 3: Vrsta pomoči na domu	41
Graf 4: Čas prejemanja pomoči	42
Graf 5: Prejemanje pomoči na domu tedensko	43
Graf 6: Čas trajanje storitve na dan	44
Graf 7: Zadovoljstvo uporabnikov z delom in odnosom socialnih oskrbovank	45
Graf 8: Cena za uro pomoči na domu	46
Graf 9: Vzrok za odločitev za uporabo storitve pomoč na domu	47
Graf 10: Razmišljanje o odhodu v dom za stare	48
Graf 11: Želje in pričakovanja glede pomoči na domu	49

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavane zadeve

V diplomski nalogi bom predstavila socialno varstveno storitev Pomoč družini na domu, ki jo izvaja Center za socialno delo Lenart. Center za socialno delo Lenart je javni socialno varstveni zavod, ki opravlja storitve socialnega varstva v okviru mreže javne službe.

Pomoč družini na domu obsega socialno oskrbo na domu, ki je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, vendar se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbovati in negovati sami, niti tega ne zmorejo njihovi svojci. Storitev se prilagodi potrebam posameznega upravičenca in lahko obsega gospodinjsko pomoč, pomoč pri vzdrževanju osebne higiene in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov. Gre torej za različne oblike pomoči, s katerimi se upravičencem vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela

- s storitvijo Pomoč na domu lahko uporabnik storitve ostane dlje časa v domačem okolju,
- ugotoviti, ali so uporabniki socialne pomoči na domu zadovoljni s storitvijo,
- razvoj in širitev mreže pomoči za stare in invalidne ljudi, ki ne zmorejo same ali ob pomoči svoje družine skrbeti za svojo vsakodnevno oskrbo in nego.

1.3 Predpostavke in omejitve

Z raziskavo želim potrditi ali zavrniti naslednje hipoteze:

- H1 storitev Pomoč na domu omogoča starostniku, da dalj časa ostane v domačem okolju,
- H2 da so uporabniki s storitvijo zadovoljni,
- H3 cena storitve ne vpliva na število ur.

1.4 Predvidene metode raziskovanja

Diplomska naloga bo po vsebini razdeljena na teoretični del in na raziskovalni del. Raziskovalni del bo temeljil na metodi anketnega vprašalnika. Anketne vprašalnike bom razdelila med uporabnike pomoči na domu. Na koncu bom anketne vprašalnike obdelala in jih prikazala frekvenčnih tabelah in odstotkih. Prav tako jih bom prikazala grafično.

Ljudje v mlajših letih razmišljamo o starosti kot o nečem, kar se nas ne tiče ali pa se je zgodilo drugim. Premalo se zavedamo dejstva, da bomo tudi mi enkrat stari in ko starost pride, je večina ljudi nekako nepripravljena nanjo. Seveda pa se takrat pojavijo spremembe, ki staremu človeku onemogočijo, da bi še naprej živel takšno življenje, kot ga je bil vajen. Največkrat se pojavijo težave, ko starostnik zboli in ne more več shajati brez pomoči drugih, kar posledično privede do stresnih situacij, ki staremu človeku še dodatno otežujejo življenje. Zato je stari človek velikokrat primoran iskati pomoč v svojem okolju, nekateri pa se morajo zaradi bolezni in onemoglosti odločiti za institucionalno obliko bivanja. Raziskave kažejo, da o odhodu v dom za stare razmišlja le majhen del starostnikov. Za takšno obliko bivanja so se prisiljeni odločiti tisti starostniki, ki so brez bližnjih sorodnikov, ki bi jim lahko pomagali pri bivanju v njihovem domu. Velikokrat se zgodi, da v domu pristanejo predvsem tisti, ki se po odpustu iz bolnišnice (po zlomu, kapi...) ne morejo vrniti na svoje domove, ker nimajo nikogar ali pa so njihovi bližnji svojci v službah, sami pa potrebujejo 24 urno nego.

Vsak starostnik si želi, da bi čim dlje ostal v tistem okolju, kjer je živel in delal. In prav socialna varstvena storitev Pomoč na domu daje staremu človeku možnost, da ostane dalj časa v domačem okolju.

2 PPIPRAVA PROJEKTA POMOČ NA DOMU NA CSD LENART

Socialna oskrba na domu je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, če se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanje nimajo možnosti. Gre za različne oblike organizirane praktične pomoči in uslug, s katerimi se upravičencem vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki.

Menimo, da daje organizirana pomoč na domu starostniku možnost, da s tujo pomočjo dalj časa ostaja v domačem okolju. Prav tako je ta oblika cenejša tako za uporabnika storitve in svojce kot za občino.

Glavni cilj projekta Pomoč družini na domu je, da se zmanjša pritisk po organiziranem domskem varstvu, prispeva se k varnemu življenju starih ljudi v njihovem domačem okolju, rešuje se stiska starostnika in se blaži njegova osamljenost ter možnost izbire med oblikami storitve in izvajalci.

Socialna oskrba na domu je strokovno voden proces in organizirana oblika praktične pomoči, pri kateri sodelujejo vodja in koordinator storitve, izvajalec storitve, upravičenec, ključni ali odgovorni družinski člani ter prostovoljni sodelavci.

Storitev se prične na zahtevo upravičenca ali njegovega zakonitega zastopnika, lahko se prične tudi na pobudo zdravstvene službe (patronažne službe, osebnega zdravnika) in vsebuje dva dela. Prvi del predstavlja ugotavljanje upravičenosti do storitve, pripravo in sklenitev dogovora o obsega, trajanju in načinu opravljanja storitve, organiziranje ključnih članov okolja ter izvedbo uvodnih srečanj med izvajalcem in upravičencem ali družino. Drugi del storitve zajema neposredno izvajanje storitve na domu upravičenca po dogovorjenih vsebinah in v dogovorjenem obsegu. (Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih storitev, 6. člen).

Center za socialno delo Lenart izvaja socialno varstveno storitev Pomoč družini na domu od leta 1992 dalje. Program se izvaja za vse občine Upravne enote Lenart, in sicer: Benedikt, Cerkevjak, Lenart, Sveta Ana, Sveti Jurij v Slovenskih goricah in Sveta Trojica v Slovenskih goricah.

Pomoč so v letu 2009 nudile 4 socialne oskrbovalke, ki so redno zaposlene. Pokazala se je potreba po zaposlitvi novih oskrbovalk, saj se je čakalna lista novih upravičencev zelo povečala. Na osnovi potreb se je v 2010 zaposlilo 2 oskrbovalki.

Pri zaposlenih se lahko pojavi odsotnost z dela katerega izmed sodelujočih pri izvedbi projekta. V času dopustov in v primeru bolniške odsotnosti ni mogoče zagotoviti 100 % nadomeščanja. V takih primerih se nudi pomoč na domu najbolj potrebnim upravičencem, ki so v celoti odvisni od pomoči druge osebe.

Pri podeželskih občinah pa se kaže nek drug problem, in sicer velike geografske razdalje med enim in drugim uporabnikom. Izvajalci neposredne socialne oskrbe tako veliko časa potrošijo za vožnjo od enega do drugega uporabnika, kar na eni strani zmanjšuje efektivni čas, ki ga izvajalec nameni neposredni oskrbi uporabnika, na drugi pa tudi povišuje ceno storitve.

Leto	Povprečno št. uporabnikov v letu	Št. uporabnikov na dan 31. 12.	Št. terenskih delavk
2001	26	23	7
2002	31	26	6
2003	31	19	5-6
2004	31	17	5
2005	38	21	4
2006	30	20	4
2007	33	20	4
2008	38	25	4
2009	37	28	4
2010	36		6

Tabela 1: Povprečno število uporabnikov na leto, število uporabnikov na dan 31. 12. in število oskrbovalk na leto

Vir: Lasten

Iz tabele je razvidno, da se je število uporabnikov pomoči na domu v letu 2010, glede na leto 2001, povečalo za 38,46 %. Iz tega sledi, da se število uporabnikov storitve iz leta v leto veča, kar je posledica naraščanja števila starih ljudi.

Uporabniki, ki živijo sami, se na socialno oskrbovalko pogosto tudi osebno navežejo, saj jim praktično nadomesti družino. Njihova prisotnost zmanjšuje pri uporabnikih tudi problem osamljenosti, ki je v starosti najpogostejši problem. S storitvijo socialne oskrbe na domu se tako prispeva k večji socialni vključenosti mnogih uporabnikov.

Program se je umestil v vse občine in je namenjen upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, če se zaradi starosti in hude invalidnosti ne morejo oskrbovati in negovati sami oziroma jih ne morejo njihovi svojci. Menimo, da daje organizirana pomoč na domu starostniku možnost, da s tujo pomočjo dalj časa ostaja v domačem okolju. (CSD Lenart, Priloga k poslovnemu poročilu za leto 2009).

Nekateri uporabniki storitev uporabljajo že vrsto let, nekaj pa je takšnih, ki storitev koristijo le kratek čas, npr. za čas bolezni ali čakanje na namestitev v domsko varstvo in podobno.

Center za socialno delo Lenart je na področju varstva starejših ljudi posvečal pomoči na domu posebno pozornost z željo, da bi storitev bila izvedena čim bolj strokovno in da bi bili uporabniki s storitvijo čim bolj zadovoljni. (CSD Lenart, Priloga k poslovnemu poročilu za leto 2009).

3 TERMINSKI PLAN PROJEKTA

faza projekta / čas trajanja	1. 1. 2010	1. 2. – 15. 2. 2010	16. 2. – 28. 2. 2010	1. 3.-15. 3. 2010	16. 3.–20. 3. 2010	21. 3.–31. 12. 2010
1. faza Zahteva naročnika						
2. faza Razgovor z naročnikom, svojci in plačnikom storitve						
3. faza Ugotovitev morebitne oprostitev						
4. faza Sklenitev dogovora						
5. faza Vzpostavitev storitve med naročnikom in izvajalcem						
6. faza Nadzor nad izvajanjem storitve						

Tabela 2: Faze projekta

Vir: Lasten

3.1 Faza 1

Storitev se prične na zahtevo upravičenca ali njegovega zakonitega zastopnika, lahko se prične tudi na pobudo zdravstvene službe (patronažne službe, osebnega zdravnika) in vsebuje dva dela. Prvi del predstavlja ugotavljanje upravičenosti do storitve, pripravo in sklenitev dogovora o obsegu, trajanju in načinu opravljanja storitve, organiziranje ključnih članov okolja ter izvedbo uvodnih srečanj med izvajalcem in upravičencem ali družino. Drugi del storitve zajema neposredno izvajanje storitve na domu upravičenca po dogovorjenih vsebinah in v dogovorjenem obsegu.

(Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev, 6. člen).

3.2 Faza 2

Strokovna delavka, ki dela na področju socialno varstvene storitve Pomoč na domu, vodi razgovor in evidentira želje in potrebe upravičenca. Na osnovi tega se potem z uporabnikom sklene dogovor o vrsti, trajanju in načinu opravljanja ter plačilu storitve.

Cena storitve se oblikuje v skladu z metodologijo, ki jo predpiše minister, pristojen za socialno varstvo. K ceni storitve si mora izvajalec pridobiti soglasje občinskega sveta pred začetkom opravljanja storitve. Osnova za plačilo je cena storitve socialne oskrbe na domu. Storitev se zaračuna po dejansko opravljenih efektivnih urah pri uporabnikih. (Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev, 15. člen).

Cena storitve pomoč družini na domu je sestavljena iz naslednjih stroškov storitve:

- stroški za neposredno socialno oskrbo uporabnikov ter
 - stroški strokovne priprave, vodenja in koordiniranja.
- (Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev, 12. člen).

3.3 Faza 3

Upravičenci in drugi zavezanci so dolžni sami plačati stroške izvajanja storitve v višini veljavne cene storitve, zmanjšane za subvencijo občine in morebitno subvencijo države, ki jih plačujejo izvajalcu storitve Pomoči na domu. Subvencija občine znaša najmanj 50 % celotnih stroškov storitve. Občinski svet lahko s sklepom določi višji odstotek subvencije k ceni storitve. Zavezanci za plačilo storitev po tem odloku so poleg upravičenca osebe, ki jih do upravičenca veže preživninska obveznost, ki izhaja iz pogodbenega razmerja ali sklenjenega medsebojnega dogovora o preživljanju.

Kadar uporabnik (sam ali skupaj z družinskimi člani) ni plačilno sposoben lahko poda na pristojnem centru za socialno delo zahtevo za oprostitev pri plačilu socialne varstvene storitve – Pomoč na domu. Na osnovi izračuna oprostitve, storitev v celoti ali deloma plačuje občina, kjer ima uporabnik stalno prebivališče.

3.4 Faza 4

Ko se upravičenec oz. zakoniti zastopnik in izvajalec storitve dogovorita o obsegu, trajanju in načinu opravljanja storitve, ki se nudi v okviru pomoči na domu, se sklene dogovor o vrsti, trajanju in načinu opravljanja ter plačilu storitve, katero podpišeta izvajalec in uporabnik storitve.

3.5 Faza 5

Ko je podpisan dogovor o izvajanju storitve, se opravi obisk na domu, katerega opravi strokovna delavka in socialna oskrbovalka, ki bo neposredno opravljala storitev v skladu z dogovorom. O opravljenem delu vodi dnevnik. Vsebino in obseg opravljenega dela socialne oskrbovalke bo potrjeval upravičenec storitve s podpisom. Socialna oskrbovalka na domu opravljala storitev v skladu z dogovorom in v skladu s pravilnikom ter vestno in natančno v skladu z etičnim kodeksom in po navodilih koordinatorja storitve.

3.6 Faza 6

Nadzor nad izvajanjem storitve izvaja strokovna delavka, ki je lahko hkrati tudi koordinater. Če uporabnik storitve ali njegov zakoniti zastopnik ni zadovoljen s kvaliteto opravljene storitve, lahko takoj ali najkasneje v roku 8 dni po opravljeni storitvi poda ugovor na Svet Centra za socialno delo Lenart.

Upravičenec/ka ali njegov zakoniti zastopnik imata na podlagi 102. člena Zakona o socialnem varstvu pravico zahtevati strokovni nadzor nad izvajanjem storitve, ki ga izvaja socialna inšpekcija. Zahteva za strokovni nadzor se pošlje na naslov: Inšpektorat RS za delo, Socialna inšpekcija, Zemljemerska 12, 1000 Ljubljana.

4 FINANČNI NAČRT

Pri določanju cene standardne storitve Pomoči na domu, ki se izvaja v javni službi, se upoštevajo celotni stroški storitve. Cena storitve je odvisna od subvencije, ki jo zagotovi občina in od subvencije s strani države. To subvencijo določi Vlada Republike Slovenije v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanje, izvajalcu pa jo izplačuje Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. Razliko krije uporabnik storitve.

Center za socialno delo odloča na podlagi zahteve upravičenca o delni ali celotni oprostitvi plačila storitve. Občina financira Pomoč družini na domu najmanj v višini 50 % k ceni storitve; lahko pa določi tudi dodatne oprostitve pri plačilu stroškov za Pomoč na domu. Postopek ugotavljanja in odločanja o oprostitvi plačila storitve vodi center za socialno delo, ki mora v postopku ugotoviti, kakšen je finančni položaj uporabnika in njegovih ožjih družinskih članov, ki so ga po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih dolžni preživljati. (124. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih).

Oprostitev upravičenca se določi na osnovi Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev. (Uradni list RS, št. 110/04 in 124/04). S to uredbo je določena meja socialne varnosti, in sicer kot znesek, ki mora upravičencu in njegovim družinskim članom oziroma zavezancu in njegovim družinskim članom ostati za preživljanje po plačilu prispevka za opravljeno storitev, plačilna sposobnost (kot znesek, do katerega je upravičenec oziroma zavezanec sposoben plačati oziroma prispevati k plačilu storitve), prispevek k plačilu (kot znesek, ki ga je plačilo sposoben upravičenec oziroma zavezanec dolžan plačati izvajalcu storitve na podlagi predloženega računa) in oprostitev plačila storitve (kot znesek, ki ga upravičenec oziroma zavezanec glede na svojo plačilno sposobnost po merilih ter uredbe ne more in ni dolžan plačati).

Kadar upravičenec sam ni plačilno sposoben, se ugotavlja, če so plačilno sposobni njegovi družinski člani, saj so sicer oni zavezani k doplačilu storitve.

Kadar uporabnik (sam ali skupaj z družinskimi člani) ni plačilno sposoben, storitev v celoti ali deloma plačuje občina, kjer ima uporabnik stalno prebivališče. Če je uporabnik lastnik nepremičnine, se mu z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve v korist občine, ki prevzame zanj plačilo storitve, prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino. Zaznamba se vpiše v zemljiško knjigo. (Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev, 28. člen).

Upravičenec ali zavezanec je dolžan Center za socialno delo obvestiti o vsaki spremembi dejstev in okoliščin, ki so bile podlaga za odločitev o delni ali celotni oprostitvi plačila storitev Pomoči na domu, v roku 15 dni od nastanka spremembe. Upravičenec, ki je pridobil pravico do celotne ali delne oprostitve plačila storitev pomoči na domu na podlagi lažnih podatkov ali ni sporočil spremembe stanja, je dolžan on oziroma zavezanec vrniti vsa sredstva, ki so mu bila priznana kot pravica, z zamudnimi obrestmi, ki veljajo za davke in prispevke, od dneva, ko je neupravičeno pridobil oprostitvev plačila oziroma doplačila. (Uredba o merilih za določanje oprostitvev pri plačilih socialno varstvenih storitev, 33. člen).

5 STARANJE, STAROST

Starost je tretje življenjsko obdobje, je obdobje, ko človek dozori do polne človeške uresničitve. Skrb za materialni razvoj prepušča naslednji generaciji, njemu pa se z upokojitvijo pojavi nova kakovost svobode in življenjskih možnosti za dejavno življenje, ki ni manj razgibano in polno kakor v srednjih letih, pač pa bolj sproščeno in izbrano v skladu z osebnimi potrebami, sposobnostmi in okoliščinami. Značilna življenjska naloga tretjega življenjskega obdobja je tudi, da človek svoja zrela življenjska spoznanja in izkušnje predaja neposredno soljudem ali posredno kulturi. Dejavno kljubuje starostnemu usihanju in boleznim; kolikor pa ni možno, oboje sprejema v svoj življenjski svet vključno s smrtjo, ki je zadnji mejnik življenja. (Ramovž, 2003, 68, 69).

Človek se stara od spočetja do smrti, in sicer vedno enako hitro. V vsakem trenutku življenja, zlasti pa v tretjem življenjskem obdobju moramo namreč razlikovati tri starosti:

1. Kronološko starost, ki jo pokaže rojstni datum. Do nedavno so za kronološki začetek tretjega življenjskega obdobja navadno šteli dopolnjenih 65 let življenja, po letu 2000 pa v velikem delu strokovne literature štejejo med staro prebivalstvo ljudi, ki so stari nad 60 let.
2. Funkcionalno starost, ki se kaže v tem, koliko človek zmore samostojno opravljati temeljna življenjska opravila in koliko je zdrav, zato zdravniki to starost imenujejo biološka.
3. Doživljajska starost, ki se kaže v tem, kako človek sprejema in doživlja svojo trenutno starost in vse, kar je povezano z njo. Naziv doživljajska starost je širši in globlji kakor psihična, saj psihično starost zajema le človekovo duševno dožemanje svoje starosti, doživljajska pa celosten človeški odnos do nje.

Kronološko staranje poteka pri vseh ljudeh in v vsakem obdobju enako hitro, nanj nima človek nikakršnega vpliva. Funkcionalno se različni ljudje starajo različno hitro; na funkcionalno staranje ima človek velik vpliv z načinom svojega življenja. Največje razlike med ljudmi pa so glede doživljajskega staranja – to pa je povsem odvisno od človeka samega. (Ramovž, 2003, 69, 70).

Uspešno staranje je v prvi vrsti sposobnost ohraniti veselje do skrbi zase, kar pomeni ohraniti temeljno ljubezen do sebe, ki se kaže kot izogibanje aktivnostim, ki bi povzročile bolezen. Ljubezen do sebe pa pomeni ohraniti aktivnosti, zaposlenost z življenjem in vzdrževanje miselnih in fizičnih funkcij. Človek se mora naučiti razpolagati s svojim časom in energijo, tako da je njemu v prid. (Kompan Erzar, 2003, 214, 215).

Starost delimo na tri starostna obdobja:

1. zgodnje starostno obdobje od 66. do 75. leta, ko se človek privaja na upokojsko svobodno življenje, ponavadi je dokaj zdrav in trden ter živi zelo dejavno;
2. srednje starostno obdobje od 76. do 85. leta, v katerem se v svojih dejavnostih prilagaja ter doživljajsko privaja na upadanje svojih moči in zdravja, naglo izgublja vrstnike in večini že umre sozakonec;
3. pozno starostno obdobje po 86. letu starosti, ko postaja kot prejemnik pomoči za mlajši dve generaciji nemi učitelj najglobljih temeljev človeškega dostojanstva, sam pa opravlja zadnje naloge v življenju. (Ramovž, 2003, 74, 75).

Staranje je biološki proces, ki prizadene živo bitje in ga pripelje do tolikšne življenjske nesposobnosti, da ne more dalj živeti. S staranjem človeku postopoma pojemajo življenjske moči, dokler jih ne izgubi, to pa pripelje telo do izčrpanosti in do smrti. (Smodlaka Vojin, 1961, 8).

Ljudje misel na starost nekako odrivamo in je ne sprejemamo, o njej začnemo razmišljati šele po 40. oziroma 50. letu starosti, čeprav je staranje življenjski proces, ki se začne že ob rojstvu. Takrat postanemo pozorni na nekatere telesne spremembe (prve gube, bolečine v sklepih...), ki jih pa moramo sprejeti, saj sodijo k našemu dozorevanju. Šele, ko vidimo starše oziroma prijatelje, kako se starajo ali celo umirajo, se nekako začnemo zavedati lastnega konca.

Na svetu je vse več starejših ljudi, kar je posledica mnogih dejavnikov, med njimi tudi vse manjša rodnost in vse boljša zdravstvena oskrba, kar pa ima za posledico daljšanje življenjske dobe ljudi. To velja tudi za Slovenijo.

Starostniki se med seboj razlikujejo, vendar pa imajo tudi mnogo skupnih točk. Lahko rečemo, da v starejših letih upade ekonomska moč, manjša se družbeni vpliv, vidne spremembe se kažejo v psihofizičnih sposobnostih oziroma v samih potrebah posameznikov. Peša jim fizična moč, gibčnost, zaznavanje... Mnogi starostniki se soočajo z revščino, osamljenostjo in številnimi boleznimi ter težavami.

V družbi se to predvsem pozna v povečevanju števila upokojencev in rastjo števila let prejemanja pokojnine, kar pa posledično pomeni večanje deleža proračunskih sredstev za starejše ljudi. Manjša se tudi stopnja zaposlenosti starejših, večja pa se število starostnikov, ki potrebuje tujo nego in oskrbo.

6 STARANJE PREBIVALSTVA

Podaljševanje življenjske dobe je najbolj značilen demografski pojav sodobne družbe.

Delež starih ljudi se hitro veča po vsem svetu, v deželah evropske ali zahodne kulture pa postaja ta delež tako visok, da prinaša s seboj izjemno zahtevne naloge za urejeno delovanje družbe in držav. (Ramovž, 2003, 223).

Za mlado prebivalstvo se šteje tisto, ki ima manj kakor 4 % starejših od 65 let, zrelo prebivalstvo ima starih nad 65 let do 7 %, sledi kategorija staro prebivalstvo, kjer je delež starih do 10 %, medtem ko je prebivalstvo, ki ima nad 10 % ljudi, ki so stari nad 65 let, zelo staro. Po tej razvrstitvi prebivalstvo Slovenije zadnjih sto let ni bilo nikdar mlado. Prvi dve do tri desetletji je bilo zrelo, od 1931 do 1971 staro, od takrat dalje pa spadamo skupaj z vso Evropo in še nekaterimi deli sveta v razred zelo starega prebivalstva. (Ramovž, 2003, 231, 232).

Po letu 1970 pa opazamo izrazit porast števila starejših ljudi po svetu (nad 60. letom starosti), bodisi v razvijajočih se, še bolj pa v razvitih deželah sveta. Razlogi za to porast so zelo različni: boljše zdravstveno varstvo prebivalstva, upadanje nalezljivih bolezni, večja industrializacija, predvsem dežel v razvoju, večja urbanizacija prebivalstva ter manjša rodnost in plodnost na posameznih delih sveta ob manjši umrljivosti otrok. Vse to vodi do tega, da je starih ljudi na svetu vedno več. (Accetto, 1987, 11).

Zaradi vse večjega števila starih se pojavljajo vedno večje potrebe po institucijah, ki izvajajo pomoč starejšim. Ker se mladi selijo v urbana in industrijska območja, je veliko število ostarelih, ki ostanejo sami. Velikokrat so tudi brez zadostnih finančnih sredstev za življenje in brez ustreznega varstva v primeru oslabelosti in bolezni. Tam, kjer ostajajo skupaj se pa velikokrat pojavljajo medgeneracijski problemi. Pogosto prihaja do sporov med starši in poročenimi otroki, ki živijo v skupnem gospodinjstvu. Najpogosteje prihaja do njih, kadar živijo skupaj z otroki, zaradi ekonomskih razlogov (nimajo lastnih sredstev ali pa so ti zelo nizki). Prav tako se tudi spreminja način življenja in vrednote v družbi, kar povzroča razhajanja med generacijami.

7 PRIPRAVA ČLOVEKA NA KAKOVOSTNO STAROST

Čas za pripravo na kakovostno starost je vse od otroštva naprej, predvsem pa srednja leta življenja. (Ramovž, 2003, 243).

Priprava na kakovostno starost je predvsem osebna. Za stališča, navade in dejanja, ki vodijo v kakovostno starost, se lahko človek odloči le sam, s svobodno odločitvijo.

Osebna priprava na starost je lažja in uspešnejša, čim bolj je v družbenem okolju uveljavljeno stališče, da se treba na starost zavestno pripravljati, da je to lepa in pomembna življenjska naloga. Priprava ugodnih pogojev za kakovostno starost prebivalstva je naloge države in civilne družbe. (Ramovž, 2003, 244, 245).

Pomembna življenjska pravila glede osebne priprave na kakovostno starost so:

1. Starost pride sama, ne da bi se človek tega prav zavedal, toda za kakovostno in smiselno življenje v starosti se je treba zavestno pripraviti.
 2. Čas za pripravo na kakovostno in smiselno starost so predvsem srednja leta življenja; po upokojitvi je treba kakovostno živeti tretje življenjsko obdobje in se v tem stalno izpopolnjevati, čas za pripravo na upokožitev je pa pred upokožitvijo.
 3. Priprava na kakovostno in smiselno starost zahteva, da človek zavestno oblikuje pozitivno doživljanje tretjega življenjskega obdobja, to pomeni, da goji čustva, misli in načrte o svoji starosti in življenju na stara leta.
 4. Za osebno pripravo na kakovostno starost je potrebno, da je človek v mladih in srednjih letih v osebnem stiku s kakim starim človekom, ki se trudi živeti svojo starost kakovostno in smiselno; pa tudi, da se v srednjih letih družijo z mlado generacijo, kar mu bo v poznejših letih pomagalo razumeti mlajše in vzdrževati z njimi medgeneracijske stike.
 5. Na starost se je treba pripravljati materialno, duševno in socialno.
- (Ramovž, 2003, 246).

Vsakdo se mora sam pripravljati na kakovostno starost, pripravljati pa se mora tudi družina, ki živi s starostnikom. Prav tako pa tudi družba kot celota, saj je starih ljudi vedno več. V današnjem hitrem tempu življenja je verjetno težko pričakovati, da se bo človek kakovostno staral, če se ne bo za to pravočasno in zavestno odločil, da bo skrbel za svoje telesno in duševno zdravje, materialno varnost in za medgeneracijsko razumevanje.

Ob vsem navedem pa ne smemo zanemariti dejstva, da se določena populacija starih, ki so finančno boljše situirani, lažje pripravi na kakovostno starost. Lažje si zagotovijo večjo socialno vključenost (več letnih oddihov, izletov...), kar pa si starostniki z nizkimi dohodki ne morejo privoščiti. Posledično so tudi bolj vitalni od svojih vrstnikov z manjšimi finančnimi možnostmi. Starostniki so velikokrat odvisni od pomoči svojcev in znancev, saj za vključevanje v razne oblike socialne vključenosti nimajo lastnih prevoznih sredstev in se jih posledično ne morejo udeleževati.

8 POMEN BIVALNEGA OKOLJA V STAROSTI

Bivalno okolje je v starosti izjemno pomembno. Dokler so stari ljudje telesno in duševno zdravi, kar je v starosti izjemnega pomena, ne razmišljajo o odhodu v dom za ostarele ali kakšno drugo obliko institucionalnega varstva. Raziskave kažejo, da relativno zdravi ljudje v starosti najbolj uživajo življenje. Otroci odrastejo, sami skrbijo zase in za svojo družino ter gredo svojo pot. Velikokrat pa nimajo časa za starejše svojce, ki so velikokrat zelo osamljeni, še posebej če ostanejo brez življenjskega sopotnika. Prav osamljenost in bolezen je velikokrat razlog, da se tako starostniki kot njihovi svojci odločijo za pomoč na domu.

Star človek se zelo težko odloči in pripravi na odhod od doma. Za ta korak se odloči šele takrat, ko ga prisilijo okoliščine kot so bolezen, izguba partnerja...

Takrat se pri starem človeku pojavi občutek strahu, negotovosti, včasih tudi jeza. Takšna življenjska odločitev je za starostnika zelo težka in se z njo zelo težko sprijazni. Star človek se najbolje počuti v domačem in znanem okolju med svojci.

9 DRUŽBENA SKRB ZA STROSTNIKA

Organizirane službe, ki izvajajo pomoč na domu starim ljudem, lahko razdelimo v tri skupine:

- državne službe: domovi za stare ljudi, centri za socialno delo, zdravstveni domovi;
- zasebne agencije;
- prostovoljne organizacije: različne verske skupnosti, aktivni Rdečega križa, društva upokojencev.

(Hojnik-Zupanc, 1997, 120,121).

9.1 *Bivanje v domačem okolju*

Domače bivalno okolje je okolje, v katerem živi starostnik v lastnem stanovanju. Lahko živi sam, z družino ali zakoncem oziroma partnerjem.

Človek se dobro počuti v znanem okolju med svojci, še posebej to velja za starejše ljudi, ki so težje prilagodljivi. Dokler so čili in zdravi in lahko skrbijo sami zase ne predstavljajo problema. Težave nastanejo takrat, ko zbolijo in tega niso več sposobni in se počutijo onemogle. Otroci odrastejo ter imajo svoje življenje in jim je starostnik velikokrat v breme. Starostniki so najraje v okolju, kjer so živeli in delali. Prav tako je zelo pomembno, da se staremu človeku ne vsiljujejo razne aktivnosti in da ima možnost izbire. Premeščanje iz kraja v kraj v starem človeku povzroči stisko in občutek nemoči.

Raziskave po svetu in v Sloveniji kažejo, da so svojci (partner in otroci) prvi pomočniki staremu človeku v stiski. V Sloveniji smo ugotovili, da obstaja najboljše medgeneracijsko sožitje v primerih, ko otroci in starši živijo v isti hiši, vendar v ločenem gospodinjstvu. Največ takih bivalnih oblik je v primestnem okolju, kjer prevladujejo družinske hiše. V kmečkem okolju prevladujejo skupna gospodinjstva, medtem ko v mestu največ starih ljudi živi samih. Pomoč v družini temelji na solidarnosti in občutku odgovornosti. Otroci se čutijo moralno odgovorne, da pomagajo svojim staršem, ko so v stiski. Nenazadnje so odgovorni tudi pred zakonom, da staršem preskrbijo ustrezno pomoč, če je sami ne morejo zagotoviti. Vzorec družinske povezanosti je odvisen od življenjskega stila, nastalega v prejšnjih letih življenja. Tisti, ki so vse življenje razvijali vzorec družinske povezanosti in medsebojne pomoči, ga ohranijo tudi v starosti.

(Hojnik – Zupanc, 1997, 119,120).

Za redno oskrbo, kot je npr. kuhanje in pospravljanje stanovanja je tako tistim, ki imajo svojce kot tistim brez njih potrebna pomoč organiziranih služb. (Hojnik – Zupanc, 1997, 120).

9.2 Bivanje v instituciji

Življenje ljudi v sodobni družbi je nenehno povezano z različnimi institucijami, čeprav se tega niti ne zavedamo. Začetek življenja, rojstvo, ki je bilo v preteklosti vezano na dom in družino, je danes vezano na posebno institucijo – porodnišnico. Večji del mladosti poteka v različnih institucijah – v vrtcu, osnovni šoli, srednji šoli, na fakulteti. Najbolj aktiven in produktiven del življenja preživimo v institucijah, kjer smo zaposleni. V starosti pa naletimo na druge institucije, zlasti bolnišnice in domove za stare. (Mali, 2008, 9).

Večji del življenja pa preživimo izven teh institucij, v skupnosti, družini in drugih socialnih okoljih. Naše življenje je lahko krajši ali daljši čas vezano na specifične institucije, ki jih zaznamuje poseben način življenja, saj v njih preživljamo dneve na enem mestu, v družbi bolj ali manj istih ljudi, pod eno oblastjo in na podlagi točno določenih pravil življenja. Zadnje življenjsko obdobje starih ljudi je pogosto vezano prav na institucije s tovrstnimi značilnostmi – domovi za stare ljudi. (Mali, 2008, 9).

Stari ljudje imajo mešano, po večini slabo mnenje o domovih za stare. Ankete kažejo, da je le malo starih ljudi pripravljenih iti v dom. Le nekako 5 % starejših se odloča, da bi prebili pozna leta v takih domovih. Starim ljudem s podeželja se misel na dom še bolj upira. Od ljudi starih nad 60 let, jih je le 2,8 % enkrat samkrat pomislilo na možnost, da bi šli v dom za stare. (Požarnik, 1981, 142).

Številni stari ljudje se ne boje toliko življenja v domu, kakor tega, da bodo drugi mislili, kako njihovi otroci ne naredijo vsega za njih, da jih zanemarjajo in ne marajo. Vsekakor je zanimiva ugotovitev, da se starši, ki se zares razumejo z otroki, manj branijo misli na dom. (Požarnik, 1981, 142).

Misel na dom zlasti zavračajo tisti starejši ljudje, ki imajo lasten dom, še posebno, če imajo vrt, avto in telefon, nadalje če lahko plačujejo življenjske stroške in imajo udobno stanovanje, če stanujejo srečno skupaj z otroki, prav tako tisti, ki so polni življenjskih načrtov in končno tisti, ki imajo zakonskega tovariša ali razvejan krog sosedov, znancev in prijateljev, s katerimi se pogosto shajajo.

Starejše odvrača od bivanja v domu tudi misel, da je dom za stare nekakšna »končna postaja«, od koder ni več vrnitve in kjer stari ljudje le še životarijo in čakajo na smrt. (Požarnik, 1981, 142,143).

Vzroki, da gredo starostniki v domove, so številni. Med najbolj pogostimi so bolehnost, nesposobnost osebne oskrbe, osamljenost, utesnjenost ali nesoglasje v skupnem gospodinjstvu z otroki, slabe stanovanjske razmere in pri moških želja po gospodinjski oskrbi.

Prehod v dom je vedno kritičen. Le ena četrтина starih odide v dom »lahko in brez duševnih stisk«, vsi drugi odidejo težko in zelo težko. Velika večina odhod odlaša, kolikor le more.

Posebno težko gredo v dom tisti, ki si želijo (in imajo zato tudi možnost) živeti zunaj doma, na primer pri otrocih. Prav tako je prehod bolj boleč za tiste, ki imajo o domovih slabo mnenje, nadalje za tiste, katerim pomeni ta prehod veliko poslabšanje prejšnjega načina življenja in končno za bolj samostojne ali težje prilagodljive ljudi in tiste, ki negativno gledajo na starost, na dotedanje življenje in na same sebe.

Posebno hudo je, če je prehod nenaden, proti volji starega človeka ali če ta nanj ni dovolj pripravljen. Raziskave kažejo, da v tem primeru kar 34 % starejših ljudi trpi hudo duševno stisko, ki se kaže zlasti v malodušju in telesnih motnjah, 41 % ljudi pa kaže druge prilagoditvene težave. (Požarnik, 1981, 145).

Prehod iz lastnega doma v dom za stare ljudi je za večino ljudi ena od najtežjih sprememb v življenju. Ustanove za namestitev in popolno nego v starosti doživljajo ljudje kot zadnjo postajo pred smrtjo, zato se jih bojijo. K temu je treba prišteti dejstvo, da se z leti človek čedalje težje prilagaja spremembam v okolju, objektivne slabe strani, ki jih ima vsaka množična ustanova za ljudi, zlasti pa nemoč večine starih ljudi za navezovanje novih osebnih odnosov. Ob preselitvi v dom za stare ljudi morajo torej tako sam star človek kot njegovi svojeci in ustanova, ki ga sprejema, storiti nekaj učinkovitih korakov za lažji prehod in čim boljše vživljanje v novo okolje. (Ramovž, 2003, 350).

Prilaganje je končno odvisno tudi od tipa doma oziroma od razmer, ki v njem vladajo. Čim bolje je dom organiziran, torej če življenje v njem v resnici ustreza potrebam in željam starih ljudi, tem lažje in hitreje se star človek v njem znajde in prilagodi. (Požarnik, 1981, 146)

Prihod v dom za stare in življenje v domu pomeni za starostnika veliko osebno spremembo. S prihodom v dom je star človek izkoreninjen iz svojega domačega življenjskega okolja. Starejši ljudje so še vedno populacija, ki je nekako odrinjena na obrobje družbenega dogajanja. Zato si vse več starejših želi ostati v svojem domačem okolju in kolikor se le da odložiti odhod v dom za stare.

Ker pa staranje prebivalstva ni izoliran pojav, saj je prisoten v pretežnem delu razvitega sveta, se bo morala družba s tem problemom spopasti in poiskati ustrezne rešitve.

10 CENTER ZA SOCIALNO DELO LENART

10.1 Predstavitev

Center za socialno delo Lenart kot javni socialno varstveni zavod opravlja naloge, ki so centrom za socialno delo z zakonom poverjene kot javna pooblastila ter naloge, ki jih centrom za socialno delo nalagajo drugi predpisi. Opravlja tudi storitve socialne preventive, prve socialne pomoči, osebne pomoči, pomoči družini za dom, pomoč družini na domu. Lahko opravlja tudi druge storitve in naloge, če je to potrebno zaradi odpravljanja socialnih stisk in težav v posameznem okolju.

Na podlagi Zakona o socialnem varstvu (U.I. RS, št. 36/2004 – uradno prečiščeno besedilo in 105/2006) je Center za socialno delo Lenart javni socialno varstveni zavod, ki ga je ustanovila država. Center za socialno delo Lenart (v nadaljnjem besedilu: CSD Lenart) opravlja socialno varstvene storitve in dajatve, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav ter naloge s področja družinskih prejemkov. Sredstva za delovanje zagotavljata država in občine.

Značilnost okolja, v katerem deluje CSD Lenart, je nadpovprečen delež starejših od 65 let. To pomeni več starih, pogosto osamljenih ljudi na propadajočih kmetijah ter problemov z njihovo oskrbo in preživljanjem. Prav tako je za to okolje značilna nadpovprečna brezposelnost.

V okolju zelo primanjkuje različnih služb pomoči, zato se občani v večjem obsegu obračajo na CSD Lenart za pomoč pri reševanju različnih problemov, ki jih druge rešujejo s pomočjo nevladnih organizacij in drugih javnih organizacij, katere delujejo le v večjih mestih.

V CSD Lenart je v letu 2009 bilo zaposlenih 13,5 delavca. Vsi strokovni delavci imajo zahtevano strokovno izobrazbo in strokovni izpit s področja socialnega varstva. Prav tako imajo vsi opravljen preizkus znanja iz upravnega postopka in so tako pooblaščen za izvajanje nalog s področja javnih pooblastil.

Strokovni delavci CSD Lenart sodelujejo z naslednjimi zavodi in službami: z drugimi centri, osnovnimi in srednjimi šolami, vzgojno-varstvenimi organizacijami, zdravstvenimi službami, policijo, sodiščem, javnim tožilstvom, socialnimi in vzgojnimi zavodi, zapori, uradi za delo, občinami, upravnimi enotami, zavodi za zdravstveno zavarovanje, Rdečim križem, Društvom rejnic, društvom Sožitje, društvom upokojencev in društvom invalidov ter Karitasom.

11 DEJAVNOST CSD LENART PO PODROČJIH:

11.1 Socialno varstvene storitve

- socialna preventiva;
- prva socialna pomoč;
- osebna pomoč:
- pomoč družini za dom;
- pomoč družini na domu.

11.2 Varstvo otrok in družine

- dovolitev sklenitve zakonske zveze mladoletni osebi;
- urejanje očetovstva;
- urejanje preživnine;
- urejanje stikov;
- razveza zakonske zveze ali razpad zunajzakonske skupnosti;
- urejanje odnosov v družini;
- ukrepi CSD.

11.3 Posebno varstvo otrok in mladoletnikov

- Rejništvo;
- Posvojitve;
- skrbništvo nad mladoletnimi;
- obravnava otrok izven sodnega postopka;
- obravnava mladoletnih v sodnem postopku;
- obravnava mladoletnikov zaradi težav v odraščanju.

11.4 Varstvo odraslih

- urejanje preživnine;
- obravnava storilce kaznivih dejanj;
- nadomestne kazni in ostali ukrepi v splošno korist;
- skrbništvo odraslih;
- urejanje pravice do družinskega pomočnika;

- obravnava starejših oseb;
- obravnava oseb s težavami.

11.5 Denarno socialna pomoč

- denarno socialno pomoč;
- pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev.

11.6 Zavarovanje za starševsko varstvo

- starševski dopust;
- starševsko nadomestilo;
- pravice iz naslova krajšega delovnega časa;
- pravica do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru štirih ali več otrok.

11.7 Družinski prejemki

- starševski dodatek;
- pomoč ob rojstvu otroka;
- otroški dodatek;
- dodatek za veliko družino;
- dodatek za nego otroka;
- delno plačilo za izgubljeni dohodek.

11.8 Oprostitve pri plačilu storitev

- pomoč družini na domu;
- institucionalno (domsko) varstvo.

11.9 Državne štipendije

- državne štipendije.

12 POMOČ NA DOMU

Pomoč in nega na domu je široka paleta storitev, ki pomagajo staremu človeku kljub delni onemoglosti še naprej živeti v svojem stanovanju. V širšem pomenu besede sodi v pomoč na domu tudi družabništvo za preprečevanje osamljenosti, mesečni versko-pastoralni obiski duhovnika in podobno, navadno pa pojmujeemo pomoč in nego na domu ožje, in sicer kot organizirano storitev socialne službe za nujno gospodinjsko pomoč ter osebno nego in kot zdravstveno nego patronažne službe. (Ramovž, 2003, 306).

Socialna pomoč na domu je v Evropi že zelo razvita. V Sloveniji smo jo začeli uvajati v devetdesetih letih v javnem socialnem varstvu prek javnih del ob povečanju brezposelnosti. Organizaciji socialne pomoči na domu so se posvetili zlasti centri za socialno delo, deloma tudi domovi za stare in zasebniki. Za njeno izvajanje skrbi občina. Deloma ostaja kot javna služba (občinska ali zasebna s koncesijo), deloma zasebna, ki deluje tržno in samoplačniško, za katero pa je kot nujna varovalka pred zlorabami starejših ljudi potrebno dovoljenje za delo na socialnem področju in dobra inšpekcijska služba. V začetku leta 2002 je v Sloveniji opravljalo pomoč na domu 52 centrov za socialno delo, 5 domov za stare in 3 privatni izvajalci s koncesijo. Pomoč na domu se je izkazala kot zelo učinkovit program socialne skrbi za stare ljudi, ki so potrebni tuje pomoči. (Ramovž, 2003, 307).

12.1 Cilji storitve Pomoč na domu na CSD Lenart

Cilji programa pomoč družini na domu so naslednji:

- doseganje večje kakovosti življenja starejše in invalidne populacije v bivalnem okolju;
- razvoj oziroma širitev mreže pomoči za starejše in invalidne osebe, ki ne zmorejo same ali ob pomoči družine skrbeti za svojo vsakodnevno oskrbo in nego;
- celosten pristop pri obravnavi starejših in invalidnih oseb;
- ustvarjanje pogojev, da bi starejši, bolni in invalidni občani imeli čim dalj časa možnost živeti doma, ostati aktivni in integrirani v svojem domačem okolju;
- vzpostavljanje dobrega sodelovanja z uporabniki in njihovo socialno mrežo;
- stalno analitično spremljanje potreb po storitvi;
- stalno zavzemanje za povečevanje socialne vključenosti starejših, invalidnih in kroničnih bolnih oseb.

(CSD Lenart, Priloga k poslovnemu poročilu za leto 2009).

Na CSD Lenart se bo storitev še naprej razvijala in izpopolnjevala, da bi jo lahko koristilo čim več uporabnikov, saj je za starega ali bolnega človeka temeljni problem odhod iz domačega okolja. Biti v okolju, kjer človeka vežejo vse življenjske navade in kjer se dobro znajde, ve kje je kaj, kje so njegove stvari in kjer je vsaka stvar povezana s starostnikovim spominom, je življenjska kvaliteta, ki jo lahko CSD Lenart pomaga uresničiti z dobro organizirano in kvalitetno izvedeno socialno varstveno storitvijo Pomoč družini na domu.

Z urejeno pomočjo in nego na domu se zmanjša pritisk po organiziranem domskem varstvu, prispeva k varnemu življenju starih ljudi v njihovem domačem okolju, rešuje se stiska starostnika in se blaži njegova osamljenost ter možnost izbire med oblikami storitve in izvajalci. (CSD Lenart, Priloga k poslovnemu poročilu za leto 2009).

12.2 Upravičenci do socialne oskrbe

So osebe, ki jim preostale psihofizične sposobnosti omogočajo, da z občasno organizirano pomočjo drugega ohranjajo zadovoljivo duševno in telesno počutje in lahko funkcionirajo v znanem bivalnem okolju tako, da jim vsaj za določen čas ni potrebno institucionalno varstvo v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki.

Pod temi pogoji so upravičenci do pomoči na domu naslednje skupine oseb, ki jih določa 6. člen Pravilnika o standardih in normativih socialno varstvenih storitev:

- osebe, stare nad 65 let, ki so zaradi starosti ali pojavov, ki spremljajo starost, nesposobne za samostojno življenje;
- osebe s statusom invalida po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, ki po oceni pristojne komisije ne zmorejo samostojnega življenja, če stopnja in vrsta njihove invalidnosti omogočata občasno oskrbo na domu;
- druge invalidne osebe, ki jim je priznana pravica do tuje pomoči in nege za opravljanje večine življenjskih funkcij;
- kronično bolne osebe in osebe z dolgotrajnimi okvarami zdravja, ki nimajo priznanega statusa invalida, pa so po oceni pristojnega centra za socialno delo brez občasne pomoči druge osebe nesposobne za samostojno življenje;

- hudo bolni otrok ali otrok s težko motnjo v telesnem ali težko in najtežjo motnjo v duševnem razvoju, ki ni vključen v organizirane oblike varstva.

12.3 Sodelujoči delavci CSD

Direktor, kot odgovorna oseba, vodja in koordinator storitve in izvajalec storitve. Direktor bo določil način izvedbe pomoči na domu in sklenil dogovor z naročnikom o pričetku storitve Pomoči na domu starejših občanom. Imel bo celoten nadzor nad izvedbo storitve in plačilom storitve. Koordinator bo načrtoval, pripravil, izvedel in kontroliral opravljanje storitve. Izvedba pomoči na domu zahteva sodelovanje vseh ljudi, ki so vključeni v storitev (od naročnika do izvajalca).

Socialno oskrbo na domu izvajajo strokovni delavci, strokovni sodelavci ter laični delavci. Vodenje storitve, koordinacijo izvajalcev in njihovo umerjanje, sodelovanje z upravičenci pri izvajanju dogovora in pri zapletenih življenjskih situacijah, opravlja strokovni delavec iz 69. člena Zakona o socialnem varstvu (ZSV) ali strokovni sodelavec iz 70. člena ZSV z najmanj višješolsko izobrazbo.

12.4 Neposredni izvajalci storitve Pomoči na domu

Neposredno izvajanje storitve na domu upravičenca opravljajo strokovni sodelavci, ki so končali najmanj srednjo poklicno ali srednjo strokovno šolo, ki izobražuje za socialno oskrbo ali nego. Pod vodstvom strokovnega delavca lahko opravljajo storitev na domu upravičenca tudi laični delavci z najmanj osnovnošolsko izobrazbo in z opravljenim dodatnim usposabljanjem za socialno oskrbo.

(Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih storitev, 6. člen).

12.5 Obseg storitve Pomoči na domu

Storitev se prilagodi potrebam posameznega upravičenca in obsega naslednje sklope opravil:

- pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih, kamor sodijo naslednja opravila: pomoč pri oblačenju ali slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov;
- gospodinjsko pomoč, kamor sodijo naslednja opravila: prinašanje enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora;
- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov, kamor sodijo naslednja opravila: vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo.

(Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev, 6. člen).

13 RAZISKAVA

13.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvantitativna in deskriptivna. Kvantitativna je, ker osnovno gradivo sestavljajo podatki, ki sem jih pridobila z anketnim vprašalnikom in sem jih prikazala v frekvenčnih tabelah in odstotkih. Deskriptivna pa zato, ker skušam opisati značilnosti populacije, ki prejemajo pomoč na domu.

13.2 Zbiranje podatkov

Podatke sem pridobila s pomočjo anketnega vprašalnika, ki so ga oskrbovalke Pomoči na domu razdelile uporabnikom v mesecu juliju 2010. Vprašanja so bila zaprtega tipa. Tematsko pa so vprašanja zajemala osnovne podatke (spol, starost), bivanjske razmere in vprašanja o zadovoljstvu, ustreznosti, vrsti, pogostosti in ceni storitve Pomoči na domu.

13.3 Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem obdelala kvantitativno. Pri kvantitativni obdelavi sem podatke obdelala ročno s preštevanjem.

13.4 Rezultati in razprava

V anketo so bili vključeni vsi uporabniki Pomoči na domu, ki jih izvaja CSD Lenart. Vseh uporabnikov je 36. Od tega je žensk 23 (63,89 %) in 13 moških (36,11 %).

Starost naših uporabnikov: 81, 78, 91, 85, 81, 75, 87, 69, 50, 67, 85, 85, 80, 80, 81, 87, 79, 90, 90, 79, 79, 60, 88, 76, 73, 87, 83, 72, 89, 83, 81, 70, 77, 78, 81 in 48 let

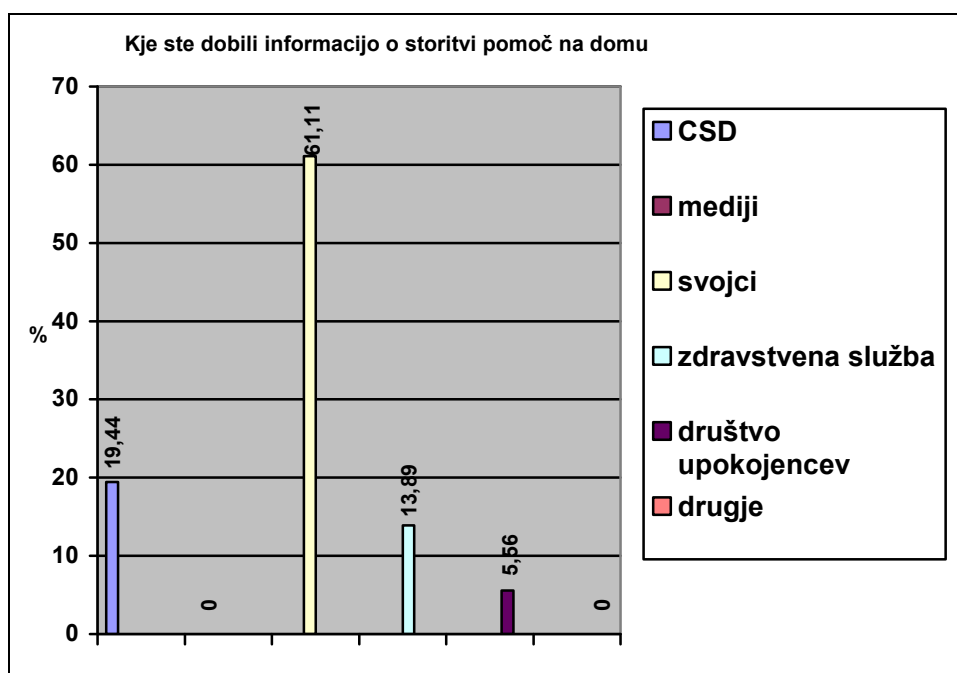
Povprečna starost uporabnikov pomoči na domu je 78,47 let. Najmlajši uporabnik pomoči na domu je star 48 let, najstarejši pa 91 let.

Od koga ste izvedeli za storitev?	f	%
CSD	7	19,44
iz medijev	0	0,00
svojci	22	61,11
zdravstvena služba	5	13,89
društvo upokojencev	2	5,56
drugo	0	0,00
SKUPAJ	36	100

Tabela 3 : Viri informacij o storitvi

Vir: Lasten

Največ starih, kar 22 (61,11%) je za obliko Pomoči na domu izvedelo od svojcev, sledi odgovor, da so izvedeli na Centru za socialno delo, 7 ljudi (19,44 %). 5 uporabnikov (13,89 %) je za storitev izvedelo od zdravstvene službe, 2 (5,56 %) uporabnika pa od društva upokojencev.

Graf 1: Viri informacij o storitvi

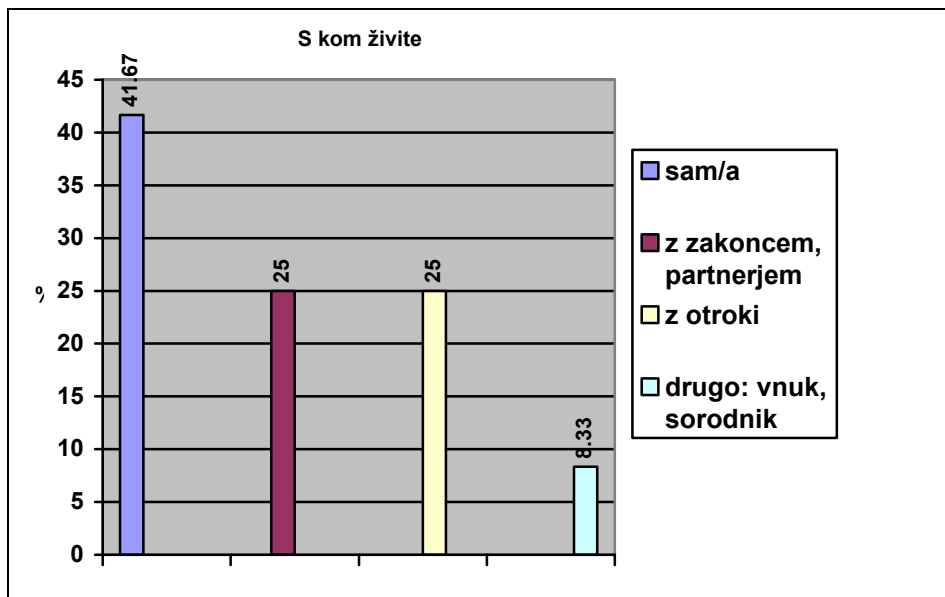
Vir: Lasten

S kom živite	f	%
sam/a	15	41,67
z zakoncem, partnerjem	9	25
z otroki	9	25
drugo: vnuk, sorodnik	3	8,33
SKUPAJ	36	100

Tabela 4: S kom uporabniki živijo

Vir: Lasten

Največ uporabnikov storitve, 15 (41,67) živi samih, 9 (25 %) jih živi z zakoncem oz. zunajzakonskih partnerjem in otroki, 3 (8,33 %) živijo s sorodniki in vnuki. Iz tega izhaja, da največ uporabnikov Pomoči na domu živi samih.

Graf 2: S kom uporabniki živijo

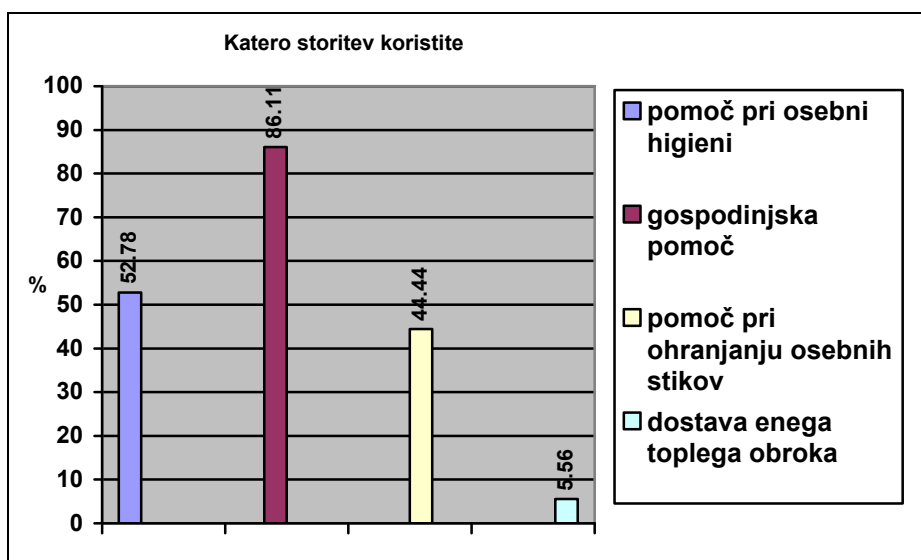
Vir: Lasten

Katero storitev koristite (možno več odgovorov)?	f	%
pomoč pri osebni higieni	19	52,78
gospodinjsko pomoč	31	86,11
pomoč pri ohranjanju osebnih stikov	16	44,44
dostava enega toplega obroka	2	5,56
SKUPAJ	36	

Tabela 5: Vrsta pomoči na domu

Vir: Lasten

Iz tabele je razvidno, da največ uporabnikov potrebuje gospodinjsko pomoč in pomoč pri osebni higieni, sledi pomoč pri ohranjanju osebnih stikov. Dvema uporabnikoma pa se nudi pomoč pri dostavi enega toplega obroka.

Graf 3: Vrsta pomoči na domu

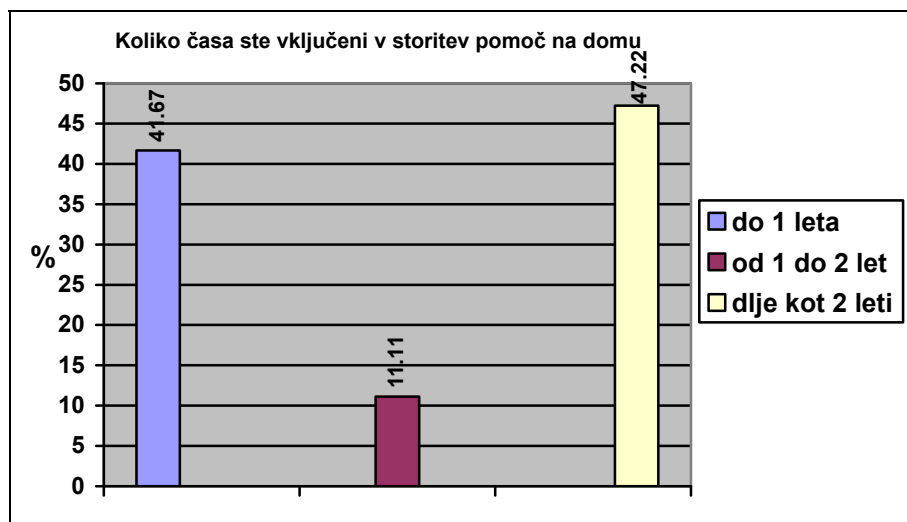
Vir: Lasten

Koliko časa prejimate pomoč?	f	%
do 1 leta	15	41,67
od 1 do 2 let	4	11,11
dlje kot 2 leti	17	47,22
SKUPAJ	36	100

Tabela 6: Čas prejemanja pomoči

Vir: Lasten

Iz navedenega sledi, da storitev Pomoči na domu prejema 17 (47,22 %) uporabnikov dlje kot dve leti, 4 (11,11 %) od enega do dveh let in 15 (41,67 %) do enega leta.

Graf 4: Čas prejemanja pomoč

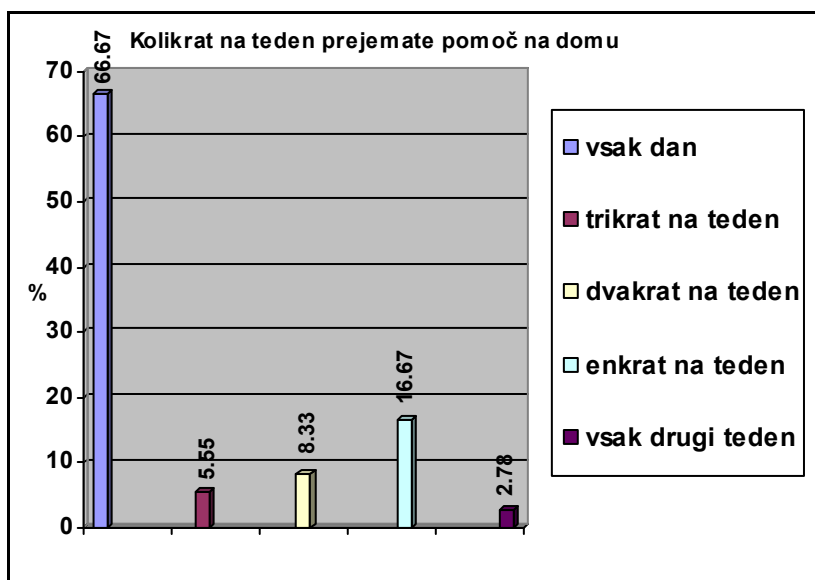
Vir: Lasten

Kolikokrat na teden prejimate pomoč na domu?	f	%
vsak dan	24	66,67
3 krat na teden	2	5,55
2 krat na teden	3	8,33
1 krat na teden	6	16,67
vsak drugi teden	1	2,78
SKUPAJ	36	100

Tabela 7: Kolikokrat na teden prejimate pomoč na domu?

Vir: Lasten

Največ uporabnikov, 24 (66,67 %, jih pomoč prejema vsak dan, 6 (16,67 %) koristi storitev enkrat na teden, 3 (8,33 %) dvakrat na teden, 2 (5,55 %) trikrat na teden ter 1 (2,78 %) uporabnik vsak drugi teden. Iz tega sledi, da največ uporabnikov potrebuje pomoč na domu vsak dan.

Graf 5: Prejemanje pomoči na domu tedensko

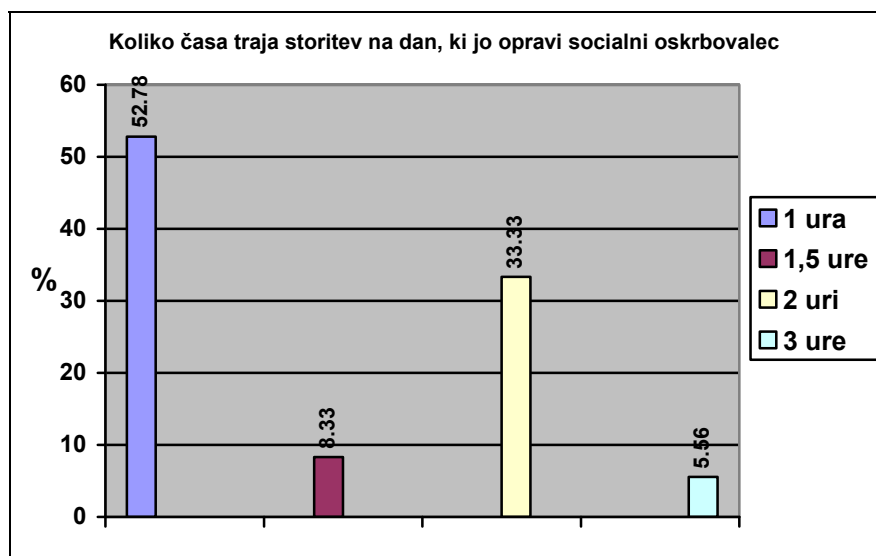
Vir: Lasten

Čas trajanja storitve na dan	f	%
1 ura	19	52,78
1,5 ure	3	8,33
2 uri	12	33,33
3 ure	2	5,56
SKUPAJ	36	100

Tabela 8: Čas trajanje storitve na dan

Vir: Lasten

Iz tabele je razvidno, da 19 (52,78 %) uporabnikov uporablja pomoč 1 uro na dan, 3 (8,33 %) 1,5 ure, 12 (33,33 %) 2 uri ter 2 uporabnika 3 ure na dan.

Graf 6: Čas trajanje storitve na dan

Vir: Lasten

Zadovoljstvo uporabnikov z delom in odnosom oskrbovank	f	%
zelo zadovoljen	13	36,11
zadovoljen	23	63,89
manj zadovoljen	0	0
nisem zadovoljen	0	0
SKUPAJ	36	100

Tabela 9: Zadovoljstvo uporabnikov z delom in odnosom socialnih oskrbovank

Vir: Lasten

Iz tabele je razvidno, da je 13 (36,11 %) uporabnikov s storitvijo Pomoč na domu zelo zadovoljna, 23 (63,89 %) pa jih je zadovoljnih. Prav tako je razvidno, da so uporabniki s pomočjo na splošno zadovoljni.

Graf 7: Zadovoljstvo uporabnikov z delom in odnosom socialnih oskrbovank

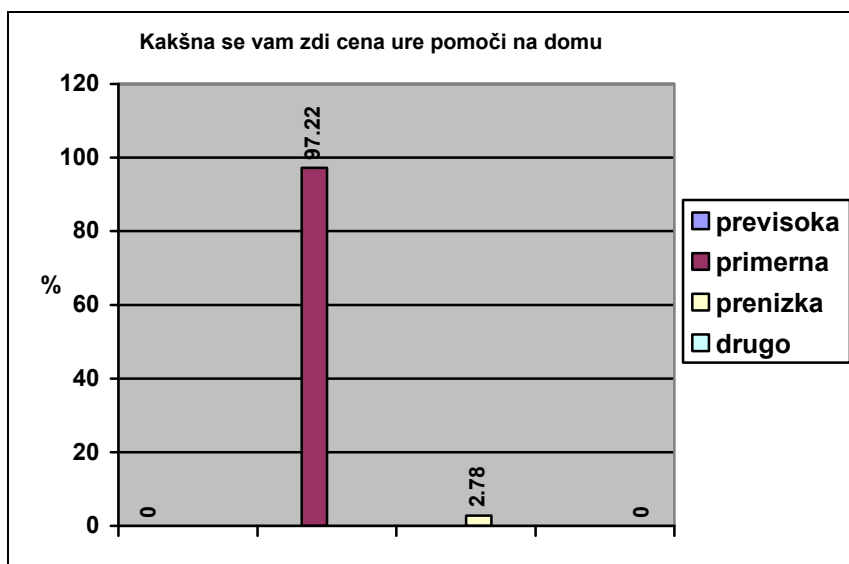
Vir: Lasten

Kakšna se vam zdi cena ure pomoči na domu?	f	%
previsoka	0	0
primerna	35	97,22
prenizka	1	2,78
drugo	0	0
SKUPAJ	36	100

Tabela 10: Cena za uro pomoči na domu

Vir: Lasten

Izmed vseh 36 anketirancev je samo ena oseba odgovorila, da je cena za uro pomoči na domu prenizka, vsi ostali uporabniki so odgovorili, da se jim zdi cena primerna.

Graf 8: Cena za uro pomoči na domu

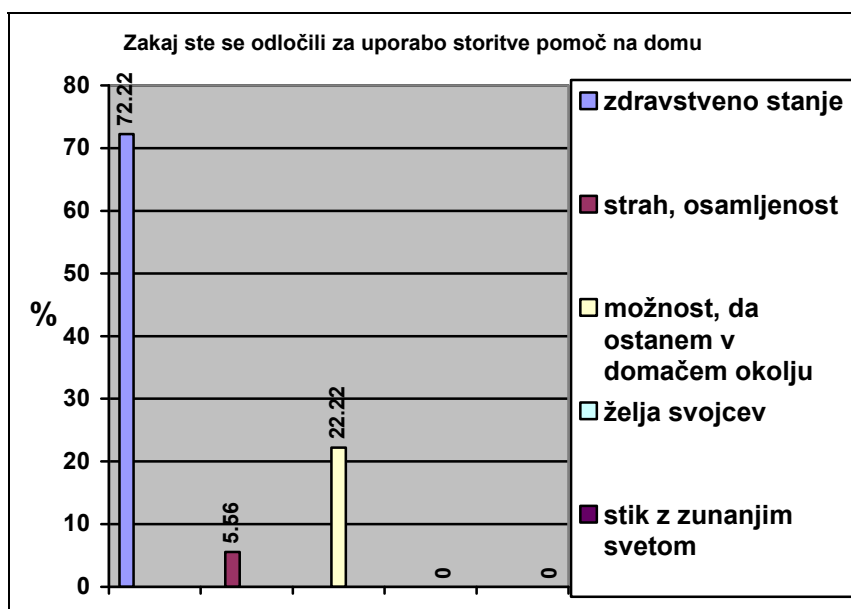
Vir: Lasten

Vzroki za odločitev za pomoč na domu	f	%
zdravstveno stanje	26	72,22
strah, osamljenost	2	5,56
možnost, da ostanem v domačem okolju	8	22,22
želja svojcev	0	0
stik z zunanjim okoljem	0	0
SKUPAJ	36	100

Tabela 11: Vzroki za odločitev za uporabo storitve pomoči na domu

Vir: Lasten

Anketirani so odgovarjali, da pomoč najbolj potrebujejo zaradi zdravstvenega stanja, takih je kar 26 (72,22 %), sledi odgovor, da pomoč potrebuje 8 (22,22 %) zato, da dalj časa ostanejo v domačem okolju. 2 (5,56 %) uporabnika pa sta se odločila za pomoč na domu zaradi strahu in osamljenosti.

Graf 9: Vzrok za odločitev za uporabo storitve pomoč na domu

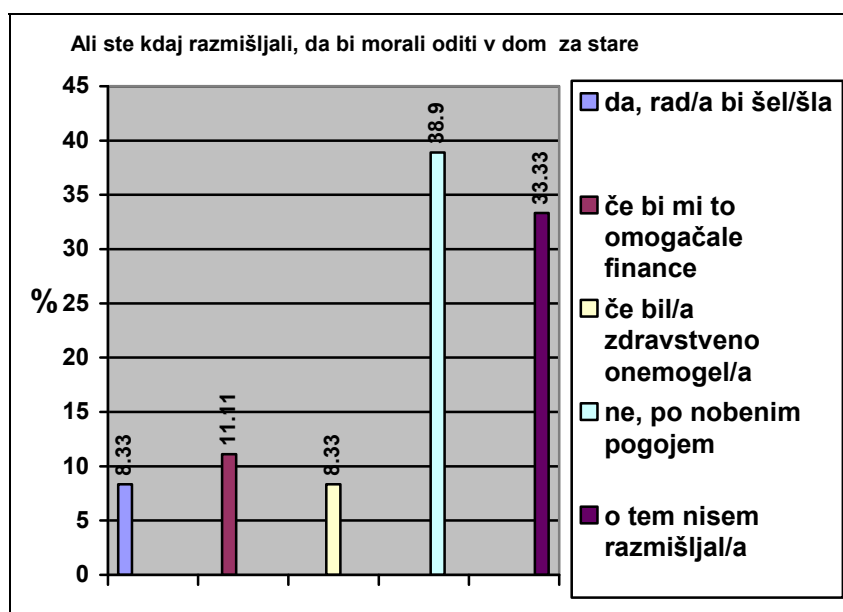
Vir: Lasten

Ali ste kdaj razmišljali o odhodu v dom?	f	%
da, rad/a bi šel/šla	3	8,33
če bi mi to omogočale finance	4	11,11
če bi bil/a zdravstveno onemogel/a	3	8,33
ne, po nobenim pogojem	14	38,90
o tem nisem razmišljal/a	12	33,33
SKUPAJ	36	100

Tabela 12: Razmišljanje o odhodu v dom za stare

Vir: Lasten

Tabela prikazuje, da bi skupno 3 (8,33 %) uporabniki radi šli v dom za stare, 4 (11,11 %) bi šli, če bi bili finančno sposobni, 3 (8,33 %) če bi bili zdravstveno onemogli, 14 (38,90 %) uporabnikov pod nobenih pogojem ne bi šlo v dom, 12 (33,33 %) pa jih o tem sploh ni razmišljalo.

Graf 10: Razmišljanje o odhodu v dom za stare

Vir: Lasten

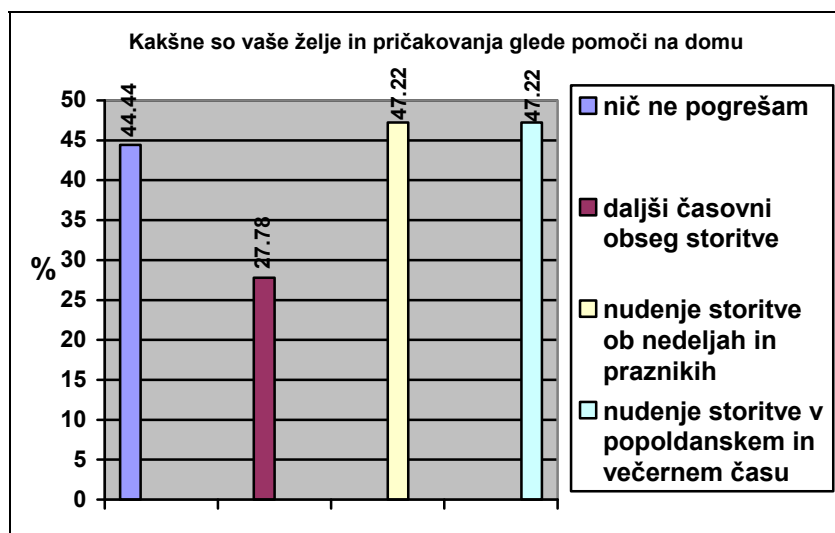
Želje in pričakovanja glede pomoči na domu (možnih več odgovorov)	f	%
nič ne pogrešam	16	44,44
daljši časovni obseg storitve	10	27,78
nudenje storitve ob nedeljah in praznikih	17	47,22
nudenja storitve v popoldanskem in večernem času	17	47,22
SKUPAJ	36	

Tabela 13: Želje in pričakovanja glede pomoči na domu

Vir: Lasten

Iz tabele je razvidno, da bi največ uporabnikov 17 (47,22 %) želelo nudenje pomoči na domu ob nedeljah in praznikih ter v popoldanskem in večernem času, 16 (44,44 %) ne pogreša ničesar. Daljši časovni obseg storitve bi želelo 10 (27,78 %) uporabnikov.

Graf Želje in pričakovanja glede pomoči na domu

Graf 11: Želje in pričakovanja glede pomoči na domu

Vir: Lasten

14 UČINKI PROJEKTA

Neposredni učinki projekta so nudenje pomoči osebam, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje, vendar se zaradi bolezni in starosti ne morejo negovati in oskrbovati sami, manjša potreba po institucionalnem varstvu, nižji stroški za uporabnike oziroma svojce ter občino in uporabnik ostane dalj časa v domačem okolju. Storitve se izvajajo od ponedeljka do petka, v obsegu maksimalno 20 ur tedensko. Lahko se izvajajo vsakodnevno ali občasno, kar se z uporabnikom dogovori individualno.

Rezultati:

Pri izvajanju Pomoči na domu uporabljajo:

1. Metodo socialnega dela s posameznikom, ki zajema opravljen individualen razgovor z vsakim uporabnikom na podlagi katerega so ugotovljene njegove potrebe in obseg storitev. Temu sledi pisni dogovor o izvajanju oskrbe na domu in odločba o upravičenosti do oprostitve plačila.
2. Socialno delo s skupnostjo: kontakti z drugimi ustanovami in organizacijami ter z lokalno skupnostjo, z namenom zadovoljevanja osnovnih potreb uporabnika, tako materialnih kot tistih, ki so socialne narave.
3. Vodenje dokumentacije: o izvajanju oskrbe in pomoči na domu se vodi ustrezna dokumentacija, izvajalke vodijo dnevnik o opravljenih storitvah in število opravljenih ur. Dnevnik potrjuje uporabnik s svojim podpisom. Iz opravljenih ur se vodi izračun opravljenih storitev in število opravljenih ur. Na podlagi tega se uporabnikom izstavljajo mesečne položnice in posredujejo podatki lokalnim skupnostim, matičnim občinam, ki program financirajo.

(CSD Lenart, Priloga k poslovnemu poročilu za leto 2009.

Iz navedenega je razvidno, da je CSD Lenart aktivno deloval pri dvigu kvalitete življenja starih v navedenih občinah in da so bili zastavljeni cilji izvedeni.

15 PREVERJANJE HIPOTEZ

Preverila sem naslednje hipoteze:

- H1: Storitve Pomoč na domu omogoča starostniku, da dalj časa ostane v domačem okolju.
- H2: Uporabniki so s storitvijo zadovoljni.
- H3: Cena storitve ne vpliva na število ur.

15.1 Hipoteza 1

H1: Storitve Pomoč na domu omogoča starostniku, da dalj časa ostane v domačem okolju.

Med anketiranci jih je izmed vseh 36 uporabnikov 8 (22,8 %) odgovorilo, da jim storitve Pomoč na domu daje možnost, da ostanejo v domačem okolju. Največ se jih odloči za storitve zaradi zdravstvenega stanja, in sicer 26 (61,11 %) uporabnikov. Torej hipoteze ne moremo potrditi.

15.2 Hipoteza 2

H2: Uporabniki so s storitvijo zadovoljni.

Hipotezo 2 lahko potrdimo, saj je 23 (63,88 %) uporabnikov pomoči na domu s storitvijo zadovoljnih, 13 (36,11 %) pa jih je zelo zadovoljnih.

15.3 Hipoteza 3

H3: Cena storitve ne vpliva na število ur.

Prav tako lahko potrdimo hipotezo 3, saj je 35 (97,22) uporabnikov mišljenja, da je cena storitve Pomoč na domu primerna, enemu uporabniku se zdi prenizka.

16 ZAKLJUČEK

Nenehne nove potrebe, ki jih prinaša sodoben način življenja in z njim povezani problemi, zahtevajo posebno pozornost za ljudi, ki so se znašli v stiski. Tudi bolni in starejši ljudje s težavami si zaslužijo lepo preživete dneve. Starejši ljudje težje opravljajo vsakodnevna opravila, pozabljajo na redno prehrano, na zdravila, ne zmorejo več gospodinjskih opravil, še zlasti, če so bolni. Če so pa še vedno dovolj čili, si želijo ostati na svojem domu, v domačem okolju, kjer imajo prijatelje in znance. S storitvijo Pomoč na domu jim je ta možnost dana.

Na državni ravni se število uporabnikov pomoči na domu iz leta v leto povečuje. Iz tega je moč slediti, da so z omenjeno storitvijo zadovoljni tako uporabniki kot svojci, saj je uporabnikom omogočeno kvalitetnejše bivanje v domačem okolju. S tem pa se tudi manjšajo potrebe bo institucionalnem varstvu. Prav tako je ta oblika cenejša tako za uporabnika storitve in svojce kot za občino.

Za še večjo učinkovitost storitve Pomoči na domu bi bilo potrebno še okrepiti izvajanje storitve v popoldanskem času, ob koncih tedna in med prazniki, saj v nasprotnem primeru osebam, ki potrebujejo kontinuirano pomoč, edina alternativa oskrbe ostane institucionalno varstvo.

Vlada RS pripravlja nov Zakon o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo. Osnovni namen omenjenega zakona je celovita ureditev tega področja, in sicer na način, da se integrirajo zdravstvene in socialne storitve, omogoči enakomerna dostopnost do storitev na območju celotne države, zagotovi trajen in stabilen finančni vir, pospeši izvajanje oskrbe v domačem okolju (ureditev in spodbujanje neformalnih izvajalcev, ureditev statusa osebnega pomočnika) ter vpelje ustrezno ureditev na področju preventive, rehabilitacije in uporabe komunikacijskih in tehničnih pripomočkov. Predlog Zakona o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo bo določal: dejavnost dolgotrajne oskrbe, obvezno zavarovanje, izvajalce storitev dolgotrajne oskrbe, postopke in načine uresničevanja pravic iz obveznega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, financiranje dolgotrajne oskrbe, kakovost in varnost storitev dolgotrajne oskrbe, zbiranje podatkov za potrebe zavarovanja za dolgotrajno oskrbo.

Opažam, da se veliko število starejših ljudi še zmeraj ne odloča za institucionalno bivanje, saj se čutijo zelo povezani s svojim domom in domačim okoljem. Za to obliko bivanja se odločijo, ko ne morejo več živeti brez tuje pomoči in nege, največkrat takrat, ko zaradi bolezni potrebujejo 24 urno nego in oskrbo. Seveda pa so med starostniki tudi takšni, ki bi odšli v domove za stare, pa nimajo finančnih sredstev.

S tem se pojavljajo vedno večje potrebe starostnikov po dodatni negi na domu, ki jim svojci zaradi odsotnosti ne morejo zagotoviti oziroma nuditi. Prav zato je storitev Pomoč na domu vedno bolj iskana. Dejstvo pa je, da se jim s to storitvijo ne more v celoti zagotoviti tolikšne socialne vključenosti, kolikor bi je potrebovali.

Kot sem že omenila, je v pripravi nov Zakon o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo, kjer bo pomoč na domu veliko bolj dostopna, saj ne bo omejena zgolj na dopoldanski čas, kot je sedaj. Pomoč na domu bo še vedno plačljiva in bo omejena na osnovno nego starostnika.

Ostale potrebe, kot so pogovor in druženje, ki so starostnikom velikokrat bolj pomembne kot osnovna nega, jim prav tako ne bodo zagotovljene v zadostni meri.

Zato bi bilo dobro razmisliti o tem, da bi vsi domovi za stare (nekateri jih imajo) imeli dnevne centre, kamor bi se lahko vključevali starejši po lastni volji. Namenjeni so (bi bili) osebam, ki še ne potrebujejo zahtevnejše nege in oskrbe. S tem se razbremenijo družine in podaljšuje bivanje starostnika v njegovem lastnem domu, saj se vrača vsak dan domov. Za čas bivanja v dnevnem centru je poskrbljeno za prehrano, čistočo, varstvo, razvedrilo, počitek in družabništvo.

Dejstvo pa je, da so takšni centri skorajda vedno vezani na urbana naselja in veliko starih nima možnosti, da bi se lahko v njih vključila. Zato bi bilo potrebno najti način, da bi se takšni centri organizirali tudi v vaških naseljih.

Glede na opravljeno anketo med uporabniki storitve Pomoči na domu je bilo ugotovljeno, da največ uporabnikov storitve živi samih, najbolj potrebujejo gospodinjsko pomoč in pomoč pri osebni higieni. Povprečna starost uporabnikov pa je 78 let.

Velik delež uporabnikov je izvedelo za to storitev od svojcev, nekateri so zanjo zvedeli na CSD, od zdravstvene službe in od društva upokojencev.

Veliko je uporabnikov, ki koristijo storitev že več kot dve leti, prav tako je največ takih, ki jo koristijo vsak dan.

Glede na rezultate lahko rečemo, da so uporabniki pomoči na domu z različnimi oblikami pomoči zadovoljni, prav tako se jim zdi cena primerna.

Na vprašanje, zakaj so se odločili za pomoč na domu, je največ takšnih, ki so se zanjo odločili zaradi zdravstvenega stanja. Sledi odgovor, da lahko dalj časa ostanejo v domačem okolju, dva sta se zanjo odločila zaradi strahu in osamljenosti.

Iz ankete je razvidno, da uporabniki v dom za stare ne bi šli oziroma o tem sploh ne razmišljajo. Nekateri bi se za domsko varstvo odločili le v primeru, če bi bili zdravstveno onemogli oziroma, če bi bili finančno sposobni. Menim, da bi morali starostnikom predstaviti in približati življenje v domu ter s tem zmanjšati negativno mnenje o tej instituciji.

Želje in pričakovanja, ki jih imajo uporabniki storitve Pomoči na domu so, da bi se jim storitev lahko nudila tudi ob nedeljah in praznikih ter v popoldanskem in večernem času, prav tako si želijo daljši časovni obseg storitve.

Za zaključek bi dodala, da so uporabniki s storitvijo zadovoljni, saj jim je na ta način dana možnost, da ostanejo kljub bolezni dalj časa v domačem okolju. Za tiste starostnike, katerim pomoč na domu ne zadostuje, pa predlagam novejšje oblike institucionalnega varstva starih, kot so dnevni centri, varovana stanovanja in stanovanjske enote za stare ter domovi za ostarele.

17 LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Accetto, B.: *Starost in staranje*, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1987.
2. Hojnik-Zupanc, I.: *Dodajmo življenje letom*, Gerontološko društvo Slovenije, Ljubljana, 1997
3. Kompan Erzar, L. K.: *Skrita moč družine*, Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut, Ljubljana, 2003.
4. Mali, J.: *Od hiralnic do domov za stare*, Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 2008.
5. Požarnik, H.: *Umetnost staranja*, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1981.
6. Ramovž, J.: *Kakovostna starost*, Socialna gerontologija in gerontagogika Ljubljana, Inštitut Antona Trstenjaka, Ljubljana, 2003.
7. Smodlaka, V.: *Starost in staranje*, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1961.

VIRI

8. Center za socialno delo Lenart – Poročilo o izvajanju programa Pomoč družini na domu za leto 2009.
9. Interno gradivo v zavodu.
10. Poročila o delu Centra za socialno delo Lenart od leta 2000 do leta 2009, Center za socialno delo Lenart.
11. Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev (Ur.l. RS, št. 36/2002, 107/2002, 3/2004, 84/2004, 84/2005 (88/2005 popr.), 121/2005, 87/2006).
12. Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih pravic (Ur. l. RS, št. 52/95, 2/98, 19/99, 28/99- popr., 127/03, 125/04, 120/05 -odl.US: U-I-192/05-29 in 90/08).
13. Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilu socialno varstvenih storitev (Ur. l. RS, št. 110/04, 124/04 in 114/06-ZUTPG).
14. Zakon o socialnem varstvu: (Ur. l. RS, št. 3/07-UPB2, 23/07- popr., 41/07- popr. in 114/06 ZUTPG).

18 PRILOGA

Vprašalnik – POMOČ NA DOMU

Moje ime je Jožica Planer in končujem študij na Višji strokovni šoli Academia v Mariboru, program Ekonomist VI. Diplomaska naloga, z naslovom Socialna varstvena storitev Pomoč na domu na Centru za socialno delo Lenart, bo vsebovala raziskovalni del, s katerim želim spoznati in ugotoviti želje in potrebe uporabnikov te storitve.

Vljudno vas prosim, da vprašalnik preberete in odgovorite na vprašanja. Anketa je anonimna. Vaše odgovore bom uporabila izključno za študijske potrebe.

Za vaše odgovore se vam že vnaprej lepo zahvaljujem.

1. Spol

- a) moški
- b) ženska

2. Starost: _____

3. Kje ste dobili informacijo o storitvi Pomoč na domu?

- center za socialno delo
- iz medijev
- svojci
- zdravstvena služba
- društvo upokojencev
- drugje _____

4. S kom živite?

- sam/a
- z zakoncem, z zunajzakonskim partnerjem
- z otroki
- drugo (navedite s kom): _____

5. Katero storitev koristite? (možno več odgovorov)

- pomoč pri osebni higieni
- gospodinjsko pomoč
- pomoč pri ohranjanju osebnih stikov
- dostava enega toplega obroka

6. Koliko časa ste vključeni v storitev Pomoč na domu?

- do 1 leta
- od 1 do 2 let
- dlje časa kot 2 leti

7. Kolikokrat na teden prejimate pomoč na domu?

8. Koliko časa traja storitev na dan, ki jo opravi socialni oskrbovalec?

9. Ali ste zadovoljni z delom in odnosom socialnih oskrbovalk?

- zelo zadovoljen
- zadovoljen
- manj zadovoljen
- nisem zadovoljen

10. Kakšna se vam zdi cena ure pomoči na domu?

- previsoka
- primerna
- prenizka
- drugo: _____

11. Zakaj ste se odločili za uporabo storitve Pomoč na domu?

- zdravstveno stanje
- strah, osamljenost
- možnost, da ostanem v domačem okolju
- želja svojcev
- stik z zunanjim okoljem

12. Ali ste kdaj razmišljali, da bi morali oditi v dom za stare?

- da, rad/a bi šel/šla
- če bi mi to omogočale finance
- če bi bil/a zdravstveno onemogel/a
- ne, po nobenim pogojem
- o tem nisem razmišljal/a

13. Kakšne so vaše želje in pričakovanja glede pomoči na domu? (možnih več odgovorov)

- nič ne pogrešam
- daljši časovni obseg storitve
- nudenje storitve ob nedeljah in praznikih
- nudenje storitve v popoldanskem in večernem času